

Môj starký

Môj starký sa volá Štefan. Žije v obci Horný Vadičov. Miluje svoju rodinu. Je veľmi priateľský a pokojný. Nefajčí, alkohol pije len zriedkavo. Má dve deti, štyroch vnukov a dve vnučky. Chová ovce, sliepky a psa. Je učiteľ, učí slovenčinu a dejepis. Píše kroniku obce Horný Vadičov a meria zrážky. Niekedy rozpráva o svojich zážitkoch.

Starký strávil detstvo v Hornom Vadičove, dokonca sa tam aj narodil. Narodil sa, ako on hovorí, pod krásnou Ladoňhorou v roku 1948. Mal siedmich súrodencov. Jeho otec chodil do práce a mama sa musela starať o domácnosť. Pri toľkých deťoch nemala dosť času starať sa o starkého. A tak starkého vychovávala jeho staršia sestra Štefka, ktorá bola od neho staršia o desať rokov. Už od skorého veku ho učili byť zodpovedným. Od svojich troch rokov pásol husi a od svojich piatich rokov dával pozor na ovce. Starý otec musel pomáhať vo všetkých prácach, najmä pri prácach, ktoré ho čakali ako chlapa. Má krásne spomienky na pasenie zvierat na spoločných pasienkoch.

Na tých spoločných pasienkoch so svojimi rovesníkmi športoval a spoznával prírodu. Popri pasení stavali búdy, prístrešky a hojdačky. V lete sa chodievali kúpať do Váhu. Ešte hrávali Na metličky. Staršie dievčatá ho naučili tancovať. Keď podrástol začal kosiť trávu a obilie. Keď mal desať rokov, skúšal s rovesníkmi fajčiť. Keďže skutočné cigarety nemali, súľali listy a tie potom zapalovali a fajčili.

V zime sa chodili korčuľovať, keď bola vo Vadičove zamrznutá voda pri priehrade. Počas letných prázdnin si privyrábal peniaze prácou v "prerúbavke" v lese. Keď si zarobil dosť peňazí, kúpil si za ne svoje prvé hodinky.

Starý otec navštevoval základnú školu v Hornom Vadičove, z ktorej má v pamäti nezabudnuteľné chvíle.

Po skončení 8. ročníka na základnej škole išiel študovať na Strednú všeobecnovzdelávaciu školu Kysucké Nové Mesto. Po maturite odišiel študovať do Banskej Bystrice a stal sa učiteľom v Novej Bystrici, kde sa zoznámil so svojou budúcou ženou. Keď sa zosobášili, nastahovali sa do Horného Vadičova. Obidvaja začali učiť v základnej škole v Hornom Vadičove. Narodili sa im dve deti, ktoré aj učili. Dnes majú šesť vnúčat a stále žijú v Hornom Vadičove. Starý otec žije v Hornom Vadičove takmer celý svoj život a učí dodnes.

Detstvo môjho otca

Zaujal ma úsmevný príbeh o mojom otcovi, o ktorom som sa dozvedel od starkej Zity. Rodina môjho otca bývala od júla roku 1974 v Žiline na sídlisku Vlčince v trojizbovom štátnom byte.

Môj otec bol najstarší z troch detí a vyrastal s mladším bratom a s mladšou sestrou. V tom čase navštevoval základnú školu v Žiline na sídlisku Vlčince. Jeho mama a otec boli obaja zamestnaní a mali problém zabezpečovať starostlivosť o svoje tri deti počas dvoch mesiacov letných prázdnin.

Keď sa začal nový školský rok, v septembri roku 1979 môj otec chodil do tretieho ročníka základnej školy. Učiteľka slovenského jazyka zadala žiakom úlohu, aby napísali slohovú prácu o tom, ako prežili svoje prázdniny. Otec svojim rodičom nič nepovedal a slohovú prácu si vypracoval sám a odovzdal ju učiteľke slovenského jazyka.

Tým sa začína tento úsmevný príbeh.

Otec do slohovej práce napísal, že prázdniny prežíval tak, že chodil s mamou do záchytky a so starou mamou do krčmy a že sa mal veľmi dobre.

Jeho triedna učiteľka, v tom čase súdružka učiteľka, bola nútená o tom informovať súdruhu riaditeľa základnej školy. Súdruh riaditeľ nariadil súdružke učiteľke, aby okamžite vykonala návštevu rodiny môjho otca a zistila v akých podmienkach rodina nažíva. Aj sa tak stalo a súdružka učiteľka navštívila rodinu môjho otca. Keď zazvonila pri dverách bytu matka môjho otca, teda moja starká, bola veľmi prekvapená z účelu návštevy, nakoľko jej bolo povedané, že ju poslal súdruh riaditeľ, aby zistila pomery v rodine.

Súdružka učiteľka bola veľmi milo prijatá do bytu a oboznámená so situáciou v rodine. V byte bol poriadok aj bez oznámenia návštevy, deti mali vytvorené dobré podmienky na ich vývoj a rozvoj. Zároveň bola objektívne informovaná o tom, že ide o zhodu okolností, pretože starká pracuje ako krčmárka v pohostinstve Porúbka a matka môjho otca pracuje ako vedúca sestra protialkoholickéj poradne a protialkoholickéj záchytnej stanice v Žiline a otcov otec je zo zásady abstinent. Zároveň obdržala informáciu o tom, že návšteva záchytky a krčmy bola len zriedkavá a na obmedzený čas, a to len za situácie, kedy rodičia nemali inú možnosť zabezpečiť starostlivosť o deti.

Súdružka učiteľka sa sama presvedčila, že sa nejedná o alkoholickú rodinu.

Z rozprávania starej mamy Zity vyplynulo, že za čias socializmu boli rodiny s deťmi zo strany štátu viac podporované. Existovali pionierske tábory, kde sa deti hrávali. Bolo to pre ne ako dovolenka bez rodičov.

Moja starká Zita mi ešte porozprávala, že za čias socializmu bol zákaz predávania alkoholických nápojov od 6:00 hodiny do 11:00 hodiny dopoludnia, z čoho vyplýva, že aj keď bol môj otec spolu s jeho mamou v jej zamestnaní, teda v pohostinstve, v dopoludňajších hodinách s alkoholikmi sa nestretával, lebo boli vo všetkých obchodoch a pohostinstvách boli podávané a predávané len nealkoholické nápoje. Porušenie tohto predpisu bolo v tom čase prísne pokutované. V tom čase existoval a bol platný zákon o boji proti alkoholizmu, na základe ktorého bolo možné nariadiť alkoholikovi i nútenú protialkoholickú liečbu proti jeho vôli. Alkoholik bol umiestnený do protialkoholickéj liečebne na 3 mesiace.

Do protialkoholickéj záchytnej stanice boli prijímaní ľudia vo večerných a nočných hodinách.

Zo záchytnej stanice boli občania prepúšťaní v čase od piatej do siedmej hodiny ráno a za asistencie polície. Za daných okolností, keď môjho otca zobrala jeho mama do záchytky v dopoludňajších hodinách sa nestretol so žiadnym opilcom a svojej mame pomáhal tak, že jej

v kancelárii pečiatkoval obálky, pečiatkoval predvolania, alebo sa hral v záhrade, ktorá sa pred záchytkou nachádzala.

V súčasnosti už protialkoholická záchytná stanica v Žiline neexistuje. Záchytka bola zrušená, pretože ju nemal kto financovať, čo je škoda a nie je to dobré. V niektorých mestách Slovenskej republiky protialkoholické záchytné stanice stále existujú, pretože do záchytnej stanice sú prijímaní opilci, ktorí pod vplyvom alkoholu ubližujú svojim manželkám a deťom, robia výtržnosti na verejnosti a ohrozujú nielen seba ale aj svoje okolie (napríklad jazda vodiča pod vplyvom alkoholu).

Môj otec má dnes štyridsaťštyri rokov a pohostinstvá takmer nenavštevuje. Patrí medzi ľudí, ktorí pijú s mierou a vedia sa v pití kontrolovať.

Môj prastarký Matúš Lončík

Môj prastarý otec sa narodil 21. Septembra 1912 v obci Stráňavy, okres Žilina.

Bojoval počas druhej svetovej vojny. Bol účastníkom Slovenského národného povstania, dostal sa do zajatia a následne do nacistického koncentračného tábora Mauthausen v Rakúsku.

Z rozprávania mojej starkej Zity som sa dozvedel, že bol v tom čase ženatý, mal s manželkou syna Vincenta a rozostavaný rodinný dom.

Prastarký v koncentračnom tábore veľmi trpel. Údajne v koncentračnom tábore vykonával prácu holiča, čo ho aj zachránilo pred smrťou.

Bol ochotný pre svoj život bojovať zubami-nechtami, dokonca sa živil aj odpadkami určenými pre ošípané.

Bol jedným z mála, čo koncentračný tábor prežili. Tábor síce prežil, ale jeho zdravie sa veľmi zhoršilo. Zo všetkých tých hrôz, ktoré prežil mu vypadali všetky vlasy a bol veľmi vychudnutý.

Domov sa dostal na voze s konským pot'ahom. Jeho rodinu ho nespoznávala, ale bola veľmi nadšená, že žije. Po nejakom čase sa jeho stav zlepšoval až sa dostal naspäť do normálu.

Prastarký sa stal členom zväzu protifašistických bojovníkov a prvým starostom obce Stráňavy po skončení vojny. Za účasť dostával väčšiu sumu peňazí k dôchodku.

Kým bol prastarý otec v koncentračnom tábore, moja prastará mama Mária mala veľmi ťažký život.

Nemala peniaze a musela sa sama starať o svojho štvorročného syna Vincenta. Rodinný dom ešte nebol dostavaný, nemal ani vonkajšie dvere. Prastarká sa starala o domáce zvieratá. Chovala sliepky a jednu kravu, z ktorých získavala mlieko a vajíčka, čo ju živilo. V dome boli dve izby. Prastarká obývala iba jednu izbu, pretože druhú bola nútená dať k dispozícii nemeckým vojakom. A ešte akoby o nestačilo, musela im poskytovať aj stravu, ktorej mala sama veľmi málo.

Život krátko po druhej svetovej vojne

Moja starká Helena sa narodila šesť rokov po skončení druhej svetovej vojny. Vyrastala v Kysuckom Novom Meste. Bývala v činžiaku. V tom čase nebolo nijaké ústredné kúrenie a tak v každej miestnosti boli kachle. Rádiá boli obrovské škatule. Na Slovensku bola iba jedna rádiová stanica, ktorá denne vysielala len v určitých hodinách.

Keď mala približne sedem rokov, jej sused si kúpil televízor. V tom čase malo televízor len veľmi málo ľudí. Väčšina ľudí bola rada, že má aspoň rádio. Na ten televízor sa chodievali dívať deti z okolia. Na televízore bola tiež iba jedna stanica, ktorá sa vysielala len v určitých hodinách.

Vzácnosťou boli aj autá. Tie tiež malo len veľmi málo ľudí. Do mesta chodili vozy ťahané koňmi a predávali drevo a uhlie na kúrenie v kachliach.

Vtedy neboli veľké obchodné domy ako dnes.

V tom období boli samostatné budovy: Potraviny, Pečivo, Mäsiarstvo, Obuv, Oblečenie, stánky so zmrzlinou a tak ďalej. Nápoje sa nepredávali v plastových fľašiach, ale v sklených. Po vypití sa museli fľaše vracat' naspäť do obchodu. Vtedy boli platidlom česko-slovenské koruny a keď si niekto kúpil nápoj musel priplatiť niekoľko korún, a tie peniaze ti vrátili, až keď si vrátil fľašu. Zmrzlina vtedy stála jednu korunu.

Dievčatá si kupovali bábiky z kaučuku alebo gummy a šili si na ne šaty. Chlapci hrali futbal.

V Kysuckom Novom Meste bolo aj kino, do ktorého ľudia chodia dodnes.

Ľudia, či už deti alebo dospelí, sa chodievali kúpať do riek. Vtedy vraj boli rieky oveľa čistejšie ako dnes.

Jediným voľným dňom v týždni bola nedeľa. Do škôl a do práce sa chodilo aj v sobotu. Mäso sa jedávalo iba v nedeľu, pretože ho bolo málo. Pošta ho doručila do dvoch dní.

V rodinách bolo viac detí ako v súčasnosti.